

V luči teh kratkih ugotovitev je treba gledati nedavno italijansko-slovensko kulturno manifestacijo v Ljubljani. Ob lanski dragoceni zgodovinski razstavi italijanskega portreta v Belgradu smo menili čutiti, da bo kulturno zблиževanje, posledica nujnega, zgodovinsko nujnega političnega sodelovanja, ostalo omejeno na prestolnico, nosilko vse oficialnosti v državi. Če je italijanska vlada premišljeno priredila nič manj dragoceno razstavo italijanske knjige v Ljubljani, je pokazala, da ji je poleg oficialnosti veliko prav na tem, da pomaga s takimi prireditvami, v absolutnem kulturnem smislu za nas izrednimi obogatitvami, ustvarjati prav pri Slovencih duhovne temelje za lepo bodočnost splošnih slovensko-italijanskih odnosov. Ta ugotovitev mislečemu, razgledanemu človeku ni prigodniški poklon na papirju, temveč nekaj več. Pozornost, ki so jo prireditelji razstave pokazali do nas z raznimi delikatnimi, a nič manj prepričevalnimi okolnostmi, govori, da se v misli o tej volji ne motimo. (Lepi sintetični prikaz nove italijanske kulturne tvornosti, ki je razstavi služil namesto banalnega kataloga, je bil za Ljubljano tiskan v slovenščini; govor italijanskega generalnega konzula ob začetku razstave v slovenščini je bil v vsakem oziru več kakor običajne slovesne besede.)

Sprejem, ki ga je doživela razstava na slovenski strani — nobena dosedanja kulturna manifestacija tujih, bolj ali manj bližnjih narodov se ne more postaviti s podobnim — ta sprejem kaže dvoje: da je slovenska kulturna javnost prireditev razumela kot dokaz nove italijanske volje in smernic v urejanju medsebojnih odnosov. To naše prepričanje je dobilo izraza v govorih ob uradnem začetku razstave in v vsem javnem razpravljanju o njej. Drugo, o čemer priča ta, v številkah in zunanjem zanimanju res manifestativni sprejem, je naše priznanje absolutni kulturni vrednosti in pomembnosti tega dogodka. S tem smo pokazali svojo visoko kulturno zrelost in nepristranost, splošen smisel za objektivno vred-

notenje takih dragocenih pojavov. Da je razstavo v nekaj malega dni obiskalo toliko tisoč ljudi, govori o njeni veliki pomembnosti in o naši kulturnosti.

Razstava je tudi sama na sebi kot premišljeno, nazorno in pregledno organiziran izbor nove italijanske knjižne kulture in tvornosti ta lepi sprejem nadvse zaslužila. Po vsebini, kjer ni ničesar preveč ali premalo, je dostojna kulture, katero ima čast zastopati in manifestirati v svetu. Po ureditvi in njeni tehniki prekaša — vsaj po naših skušnjah — vse, kar imajo celo večji in bogatejši evropski narodi podobnega. Vsem, ki so vajeni pri nas in po svetu gledati usodo italijanske kulture in knjige po drugotnih, hote spačenih prikazih, je razstava prinesla nekaj močnih spoznanj o stanju sodobne italijanske kulture in knjige in o uveljavljanju kulturnih zahtev novega italijanskega človeškega in političnega reda. Ta kaže prav v svojih organiziranih prizadevanjih za ohranitev stare, zaključene, ter uveljavljanje nove, dinamične italijanske kulture neizbrisne duhovne označbe Zahoda in njegovih izročil — označbe, ki jih v drugih, na zunaj podobnih današnjih družbenih sistemih tako tragično pogrešamo.

Naj bi bila ta razstava s svojo kulturno in časovno pomembnostjo nam in Italiji znamenje novega začetka!

Mirko Javornik.

Vprašanje književnih nagrad.

Na Prešernov smrti dan 9. februarja, ki je bil letos obenem tudi 90 letni spomin njegovega odhoda, je ljubljanska občina (župan dr. J. Adlešič) prvokrat razdelila književne nagrade ter s tem na najlepši način počastila spomin našega največjega besednega umetnika, pesnika in Slovence. Razsodišče je odločilo, da se nagrade kot najboljše dela na letošnjem knjižnem trgu 1. zbirka pesmi Alojzija Gradnika »Večni studenci« (Modraptica), 2. roman Miška Kranjca »Kapitanovi« (Slovenska Ma-

tica) ter 3. drama Stanka Cajnkarija »Potopljeni svet« (Nova založba). Tako se je s temi literarnimi nagradami prestolnica Slovencev pridružila podobni skrbi za kulturno ustvarjanje dravski banovini (ban dr. Natlačen), ki je lani po odločbi posebnega razsodišča določila nagrade naslednjim knjigam: 1. nagrado Ivanu Matičiču za roman »Živi izviri«, 2. nagrado pisatelju Nartu Velikonji za roman »Besede«, 3. nagrado pisatelju Bogomiru Magajni za mladinsko povest »Čudovita pravljica« ter 4. nagrado pesniku Tonetu Seliškarju za zbirko »Pesmi pričakovanja«. S tem so zastopniki oblasti pokazali svojo veliko skrb za slovensko književno kulturo ter še zlasti za slovensko besedo. Toda dočim je banovinska literarna nagrada imela značaj relativnega natečaja, za katerega so se morali pisatelji priglasiti, kakor je pač navada pri vsakem tekmovanju, n. pr. likovnem, je literarna nagrada mesta Ljubljane imela bolj značaj absolutnega vrednotenja vsega knjižnega trga.

Toda da bi ne delali komu krivice ali manjšali iniciativnost, ugotavljamo, da je pri Slovencih začela po vojni z razpisavanjem literarnih nagrad založba Modra ptica, ki pa je tedaj ni podelila, kakor tudi ne uredništvo »Slovenca«, ki je razpisalo doslej pri nas največjo nagrado (30.000 din) za najboljši novi slovenski zgodovinski roman, ki pa se je tudi končala brez uspeha. Tudi založba Hram je razpisala Prešernovo nagrado in jo podelila pisatelju Mišku Kranjcu za roman »Os življenja«. Toda od javnih oblasti je razpisalo prve literarne nagrade mesto Maribor (župan dr. Juvan), tako imenovano Slomškovo nagrado, ki je bila podeljena msgr. dr. Kovačiču. Pri javnih nagradah Mariborskega umetniškega kluba pa je že izdatno pomagala banovina.

Če sedaj pomislimo, da so za letošnje leto razpisane literarne nagrade dravske banovine, mestne občine ljubljanske, Mariborskega umetniškega kluba, založbe Hram, da ima na programu razpisavanje nagrad

tudi novo društvo Slovenska knjiga, da jih lahko razpiše vsaka založba itd. itd. in vsi nagrajajo samo najboljše delo, se nam zdi, da bi bilo treba tudi v tem mecenstvu napraviti nekak red.

Zdi se nam, da bi bila najbolj poklicana za delitev najvišjih nagrad oz. za izrekanje najvišje avtoritativne ocene naša nova slovenska Akademija znanosti in umetnosti, in sicer njen umetniški razred, ki se je ustanovil pred mesecem dni (predsednik pisatelj Finžgar, tajnik slikar Jama). Ta naj bi sodila z zgolj umetniškega gledišča. Mestni občini ljubljanska in mariborska naj bi nagrajali najboljša dela s teritorialnih vidikov ali pa vsebinskih (mestna zgodovina itd.), kjer bi pa umetniška plat ostala seveda odločujoča. Banovina naj bi se morda omejila na izdajanje najboljših rokopisnih plovov in ponatisov. Znano je, kako težko je še danes najti založnika n. pr. za pesmi, drame ali pa novele, ki so morda že kdaj izšle v kakih revijah in bi jih pisatelj rad povezal v enoto in izdal. Tu naj bi priskočila na pomoč banovina, ki naj bi morda imela v mislih še posebej prve zbirke začetnikov, kajti najtežje je odkriti novega pesnika ali pisatelja in ga uveljaviti. In prava pomoč v začetku pisateljske poti lahko rodi največ sadov in je najbolj potrebna, da se talent ne izgubi. Tudi naj bi banovina podpirala rojstvo našega slovenskega zgodovinskega romana, epičnih prikazov naših pomembnih dob, kakor je to storila z razpisom likovnega natečaja itd. Tudi drugačno diferenciranje je mogoče, tudi svetovno nazorno kakor je n. pr. Nobelova nagrada, določena izrazito samo za umetnine idealističnega svetovnega nazora; ali z ozirom na jezik itd. Pri vseh in povsod pa naj odloča razsodišče le po umetniški moči.

Ob vsem tem pa je odprto vprašanje: kaj pa z deli, ki so izšla v revijah? Ali naj bodo povsod izključena od nagrad, ker slučajno niso izšla v ponatisu? Tudi to spada k vprašanju literarnih nagrad in kliče po rešitvi. T. Debeljak.